

CYKL | NOWE HORYZONTY KINA
GRUPA WIEKOWA | SZKOŁA PONADPODSTAWOWA
PRZEDMIOT | JĘZYK POLSKI

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE DLA NAUCZYCIELA SCENARIUSZ LEKCJI

opracowanie: Patrycja Paczyńska-Jasińska

FILM | „BERGMAN – ROK Z ŻYCIA”

„Bergman – Ett år, ett liv”, Norwegia/Szwecja 2018, 117 min

reżyseria: Jane Magnusson

scenariusz: Mattias Nohrberg

zdjęcia: Emil Klang

muzyka: Jonas Beckman, Lars Kurlin

montaż: Orvar Anklew, Hanna Lejonqvist, Kalle Lindberg

obsada: Ingmar Bergman, Lena Endre, Thorsten Flinck, Elliott Gould, Jane Magnusson, Barbra Streisand, Liv Ullmann, Lars von Trier

GENIUSZ NA KOZETCE CZY KRZYKLIWY MARZYCIEL? SPOTKANIE Z MISTRZEM ŚWIATOWEGO KINA W FILMIE *BERGMAN – ROK Z ŻYCIA*

Temat lekcji

Geniusz na kozetce czy krzykliwy marzyciel? Spotkanie z mistrzem światowego kina w filmie *Bergman – rok z życia*.

Czas trwania lekcji

45 min

Cele lekcji

Podczas lekcji uczeń:

- doskonali umiejętność analizy i interpretacji dzieła filmowego,
- wskazuje źródła inspiracji dla twórczości Ingmara Bergmana,
- zauważa zapożyczenia i nawiązania do popkultury,
- dostrzega znaczenie kina autorskiego,
- analizuje, w jaki sposób środki filmowe podkreślają temat filmu,
- umiejętnie wyszukuje i selekcjonuje informacje,
- rozmawia na temat psychologii i biologii w filmach reżysera – charakterystyka twórczości,
- dyskutuje o jednym z najważniejszych problemów w twórczości Bergmana – kwestii istnienia Boga.

Powiązanie z podstawą programową

Podczas lekcji uczeń:

- wyrabia i rozwija zdolności rozumienia filmografii Ingmara Bergmana oraz innych tekstów kultury, do których sięgał reżyser,
- rozwija zdolności dostrzegania wartości: prawdy, wiary, dobra, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami,
- zastanawia się nad funkcjonowaniem człowieka wśród otoczenia – psychologia społeczna,
- rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów,
- doskonali umiejętność korzystania z różnych źródeł informacji, w tym zasobów cyfrowych,
- charakteryzuje role społeczne człowieka w związku z przynależnością do społeczeństwa,
- analizuje zasady wzajemności, zaufania, straty i kwestii istnienia Boga na podstawie twórczości reżysera.

Metody i formy pracy

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące metody i formy pracy z uczniem:

- praca z filmem,
- praca w grupach,
- samodzielne korzystanie z Internetu, wyszukiwanie informacji i tworzenie notatek,
- ćwiczenia praktyczne,
- metoda problemowa.

Środki dydaktyczne

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące środki dydaktyczne:

- *Historia kina*, tom 2: *Kino klasyczne*, współredakcja Tadeusz Lubelski, Iwona Sowińska, Universitas, Kraków 2011,
- Ingmar Bergman, *Scenariusze*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe,
- informacje o reżyserze i jego filmografii ze stron: www.filmweb.pl oraz www.culture.pl,
- karty pracy.

Przygotowanie do lekcji

Lekcja powinna się odbyć po obejrzeniu filmu *Bergman – rok z życia* w reżyserii Jane Magnusson. Ponadto uczniowie czytają przed lekcją informacje o reżyserze i jego filmografii ze stron: www.filmweb.pl oraz www.culture.pl. Nauczyciel prosi uczniów o dobranie się w grupy (maksymalnie 4-osobowe), przyniesienie tabletów/smartfonów z dostępem do Internetu. Przed zajęciami nauczyciel drukuje Karty pracy nr 1 i nr 2.

PRZEBIEG LEKCJI

Wprowadzenie

Nauczyciel przedstawia temat lekcji, a następnie zadaje pytanie rozpoczynające dyskusję dotyczącą obejrzanego filmu. Jakie emocje wzbudził film wśród uczniów?

Charakterystyka twórczości reżysera: dorobek szwedzkiego artysty stanowi wartościowe uzupełnienie wiedzy uczniów na temat duchowego i psychologicznego spojrzenia na sztukę filmową. Film dokumentalny wprowadza w trudną problematykę pytań egzystencjalnych: Jaki jest cel życia? Kim jestem dla drugiego człowieka? Co mnie ukształtowało? Jak etap socjalizacji wpłynął na moje dalsze życie?

Jednym z najważniejszych walorów dzieł szwedzkiego mistrza jest ich oryginalna i sugestywna forma estetyczna. Wspólnie z uczniami nauczyciel próbuje zrozumieć fenomen kina autorskiego.

Podczas dyskusji należy zwrócić szczególną uwagę na zagadnienia dotyczące roli sztuki w życiu człowieka oraz jej znaczenie dla budowania długotrwałych relacji. Warto porozmawiać o nastroju i emocjach, które wywołuje film.

Realizacja tematu

Nauczyciel prosi uczniów, aby własnymi słowami opowiedzieli, o czym jest film (analiza scenariusza, zachowanych rozmów z przyjaciółmi i rodziną reżysera, odniesień do jego twórczości). Uczniowie w punktach zapisują na tablicy/flipcharcie najważniejsze spostrzeżenia. Dodatkowo ukazują plusy oraz minusy analizy filmu dokumentalnego.

W grupach uczniowie ponownie rozmawiają o filmie oraz *Historii kina*, tom 2: *Kino klasyczne* i starają się odpowiedzieć na pytania: co to jest kino autorskie oraz czym się charakteryzuje. Nauczyciel rozdaje karteczki samoprzylepne, a następnie prosi, aby każda z grup wymieniła 2–3 twórców kina autorskiego oraz określiła tematykę poruszaną w filmografii Bergmana, który skupiał się na krytycznej wizji świata.

Następnie nauczyciel zadaje pytanie: „Jak budowanie długotrwałych, a zarazem bliskich relacji z rodzicami wpływa na późniejsze funkcjonowanie człowieka?”. Uczniowie najpierw przedstawiają swoje osobiste stanowisko w grupach, a następnie przygotowują grupową opinię i konfrontują ją z faktami z życia Bergmana (relacjami przedstawionymi w filmie), potem prezentują ją na forum. Podsumowaniem aktywności jest podniesienie ręki przez tych, którzy uważają, że współczesna młodzież potrzebuje autorytetów, a następnie przez osoby mające inne zdanie (metoda problemowa).

Pod koniec zajęć nauczyciel przedstawia 8 filarów pewności siebie z obszaru psychologii i prosi uczniów żeby podawali przykłady ze światowej kinematografii, które poruszają omawiany na lekcji temat.

Nauczyciel pogłębia charakterystykę Bergmana, biorąc pod uwagę jego zatracenie się w sztuce filmowej i brak zrozumienia pasji przez jego najbliższych, co z kolei doprowadziło do braku nawiązania głębszych więzi społecznych i samotności reżysera.

Podsumowanie tematu

Na zakończenie zajęć nauczyciel zadaje uczniom kilka pytań (3–4) dotyczących przyjaźni, budowania relacji z otoczeniem oraz dążenia do perfekcji. Poruszane jest również zagadnienie wpływu relacji rodzinnych na walkę z przeciwnościami losu. Nauczyciel poleca sformułowanie wniosków podsumowujących temat lekcji, które chętni uczniowie zaprezentują na forum. Wręcza dwóm grupom karty pracy nr 1 i dwóm kolejnym – karty pracy nr 2. Każdy z uczniów ma wypełnić daną kartę i przynieść na kolejne zajęcia, podczas których chętni przedstawiają swoje wnioski i obserwacje

Praca domowa

Praca domowa (do wyboru):

1. Zinterpretuj pisemnie wypowiedź Bergmana: „Wielu reżyserów nie pamięta o tym, że punktem wyjścia naszej pracy jest ludzka twarz. Możemy oczywiście kłaść nacisk na montaż, nadawać zdjęciom szczególny rytm, ale największym przywilejem filmu jest obecność w nim ludzkiej twarzy”. Odnies się do wiedzy wyniesionej z lekcji na temat kina autorskiego.
2. Wypisz z filmu dokumentalnego powtarzające się motywy i symbole oraz przypisz im znaczenia metaforyczne oraz symboliczne. Skorzystaj ze *Słownika symboli* Władysława Kopalińskiego:

ojciec	np. prorok symbolem metamorfozy życia, płynności granic istnienia, tajemnicy życia
śmierć	
samotność	
przemijanie	
twórca	
upokorzenie	
kobieta	
dotyk	

Na następnej lekcji nauczyciel odnosi się do prac uczniów, zachęca ich do zaprezentowania efektów oraz wniosków i przedyskutowania ich z młodzieżą.

KARTA PRACY NR 1

Tworząc mapę myśli swoich zasobów wewnętrznych (umiejętności, talenty, pozytywne przekonania, emocje pozytywne i negatywne), wykorzystaj odpowiedzi na poniższe pytania:

- Jakie są moje największe zdolności?
- Jakie cechy cenię u swoich rodziców najbardziej?
- Czego nauczyli mnie rodzice i co mogę wykorzystać w przyszłości?
- Kiedy czuję się samotna/samotny? Z kim zawsze mogę porozmawiać?
- Gdy mam chandrę, jak próbuję z nią walczyć?
- Czy jestem osobą wierzącą? Jeżeli tak, to czym jest dla mnie wiara?
- Jaka sytuacja związana z moimi najbliższymi mogłaby mnie najbardziej zboleć?
- Jakich rzeczy związanych z budowaniem relacji nauczyłam/nauczyłem się w moim życiu?
- Czym dla mnie jest zaufanie i jak go nie stracić u bliskich mi osób?
- Co wartościowego mogę zrobić dla innych?
- Które moje zachowanie powinnam/powinienem wyeliminować jako negatywne i kłopotliwe?

KARTA PRACY NR 2

Zadanie 1

Stałe motywy w twórczości Ingmara Bergmana	Interpretacja stałych motywów przez otoczenie Bergmana (przyjaciele i rodzina) prezentowane w filmie	Twoja ocena poruszanych motywów. Dlaczego reżyser ukazał je w swojej twórczości?
Motyw samotności		
Trudności w kontakcie z drugim człowiekiem		
Motyw sztuki i artystów		
Motyw śmierci i cierpienia		
Motyw upokorzenia		

Zadanie 2

Odwołując się do treści filmu, uzupełnij poniższą tabelę.

Świat przyjaźni W jaki sposób reżyser pokazał relację między aktorami?	
Świat miłości W jaki sposób reżyserka pokazała relację między Bergmanem a ojcem? Czy ich wzajemne stosunki miały wpływ na późniejszą twórczość mistrza?	
Świat psychologii Większość dorobku reżysera to pesymistyczne dramaty psychologiczne, w których ukazywał nieograniczone psychologiczne możliwości kina jako medium. Jak uważasz, dlaczego tak robił?	
Świat samotności Filmy szwedzkiego mistrza są zarazem osobiste i uniwersalne. Czego można się dowiedzieć o samotności z filmu dokumentalnego Jane Magnusson?	
Świat wiary Kwestia istnienia Boga oraz wartości płynącej z wiary to jedne z najważniejszych problemów, które poruszał w swojej twórczości Bergman. Jak do tych tematów odnoszą się w filmie najbliżsi reżysera?	